

Asia: VN/1364/2021

Ehdotus kulttuuriperintöstrategiaksi

Lausunnonantajan lausunto

Mikä on näkemyksenne strategian tavoitteista ja toimenpidelinjauksista yleisesti?

Suomen Kotiseutuliitto kiittää mahdollisuudesta lausua strategiaehdotuksesta.

Luonnoksen lähtökohdat ja tavoitteet ovat yleisiä: kulttuuriperintö nähdään kaikkena ympärillä olevana osana elämää, sen suojelu ja säilyttäminen kaikkien yhteisenä tehtävänä. Kulttuuriperintöön kuuluvat sen ominaisuuksina harvinaisen laaja elämän eri aloille ulottuva moninaisuus ja erityinen ajantaju. Laaja-alaisen ja monipuolisen kulttuuriperintötyötä tukevan kansallisen strategian laatiminen on Kotiseutuliiton näkemyksen mukaan tärkeä asiakirja. Tarkemman toimeenpanosuunnitelman myötä siitä toivottavasti saadaan myös ohjaava työkalu niin paikallisen kuin alueellisen ja valtakunnallisenkin toiminnan tueksi.

Kulttuuriperintö uudistuu sisällöiltään jatkuvasti ja on parhaimmillaan uudistuvana. Virtuaalinen kulttuuriperintö ja kulttuuriperinnön digitaaliset käsittelyt ovat meidän aikanamme korostetusti esillä, ne ovat mukana myös luonnoksessa. Kulttuuriperinnön ominaisuuksista juuri elämä ja sen muuttuminen näkyvät vähemmän. Strategia antaa lähtökohtia kulttuuriperinnön asemalle yhteiskunnassa, taloudessa ja kulttuurissa. Luonnoksessa painopisteeksi on valittu kulttuuriperinnön osa yhteiskunnassa sen arvostamisen, suojelun ja vaalimisen kautta ja tavoitteeksi elämän laadun paraneminen tulevaisuudessa. Kulttuuriperinnöllä katsotaan olevan välittäjän ja ratkaisujen tarjoajan rooli kestävyden, moninaisuuden ja yhdenvertaisuuden arvomaailmassa.

Strategiaehdotuksen tavoitteet vuodelle 2030 ovat kunnianhimoiset, ajassa kiinni olevat ja väistämättä myös ristiriitaiset. Viranomaistoiminta ja suunnittelu ovat niissä korostetusti esillä. Kulttuuriperinnön sisältö on monipuolistunut erityisesti 2000-luvulla, samalla on myös toimijoiden joukko ja toimintakehys monipuolistunut. Myös tulevaisuudessa tulee mukaan uusia toimijoita, mikä näkyy kovin vähän strategialuonnoksessa. Tavoiteltu kaikkien yhteinen kulttuuriperintö voi toteutua vain ”kaikkien” tunnistamana ja kokemana.

Esitetyt kestävät ratkaisut ovat yleisiä tavoitellessaan koko kulttuuriperintöalaa. Poliittisluontoiset ratkaisut – erityisesti yhteiskunnallisen merkityksen tunnustaminen, tuki ilmastonmuutokseen sopeutumiselle ja vastuiden jakaminen – jäävät osittain auki. Vaikka monet alan toimijat toimivat jo nyt tiennäyttäjinä käytännönläheisten ratkaisujen löytämiseksi, tietoisuus kulttuuriperinnön merkityksestä ja sen puolesta toimimisesta ei ole vielä itsestään selvä, erityisesti aktiivisen kulttuuriperinnön puolesta toimimisen osalta.

Kulttuuriperintöä ei ole vain toivottu kulttuuriperintö. Kulttuuriperintö on yksi tapa työstää myös yhteiskunnan vaikeita asioita yhteisesti. Kipeiden kohtien tunnistaminen täydentäisi strategisia linjauksia. Näitä voisi löytyä kulttuuriperinnön moninaisuuden tavoittamisen ja dynamiikan piiristä, yhteisestä keskustelusta, vastuiden laajemmasta jakautumisesta yhteiskunnassa sekä sovittelun mahdollisuuksista.

Mikä on näkemyksenne strategian tavoitteista ja toimenpidelinjauksista oman toimialanne tai tehtävänne näkökulmasta?

Kotiseutuliiton tehtävänä kotiseututyön valtakunnallisena keskusjärjestönä on vaalia kulttuurin monimuotoisuutta ja kulttuuriperintöä, nostaa esille paikalliskulttuureita, tukea kotiseututyötä sekä vaikuttaa yhteiskunta- ja aluesuunnitteluun. Strategian tavoitteet ja toimenpidelinjaukset liittyvät siten mitä keskeisimmin Kotiseutuliiton ja sen jäsenyhteisöjen tehtäviin ja toimintaan ja ovat samansuuntaisia liittomme oman voimassa olevan strategian kanssa (kestävyys, osallisuus, moninaisuus). Kunnianhimoisia tavoitteita kohti on tärkeää pyrkiä yhteistyössä muiden alan toimijoiden kanssa.

Kommenttinne lukuun 5.1

Yksilöiden ja yhteisöjen osallisuus kulttuuriperintöön ja moninaisuuden huomioiminen kaikessa toiminnassa ovat tärkeitä tavoitteita. Kotiseutuliitto tukee niitä lämpimästi. Kotiseututyötä tekevien yhdistysten, kuntien, kotiseutumuseoiden ja -arkistojen toiminnassa näitä tulee painottaa jatkossakin. Yhteistyö ja koulutus ovat tärkeitä toimintatapoja. Kulttuuriperinnön hyvinvointivaikutusten tarkastelussa yhteistyö myös uusien hyvinvointialueiden kanssa on keskeistä.

Kommenttinne lukuun 5.2

Kulttuuriperinnön merkitys kestävän elämäntavan edistämisessä nousee strategiaehdotuksessa vahvasti esiin. Myös kotiseututyö on monin tavoin kestävä elämäntapaa edistävää. Kotiseutuliitto pitää kaikkia kestävyttä tukevia tavoitteita ja toimenpidelinjauksia tärkeinä ja kannatettavina, vaikka ne on esitetty strategiassa yleisellä tasolla. Kotiseutuliitto haluaa olla edistämässä kestävä kehitystä myös konkreettisesti. Ministeriön Kotiseutuliitolle delegoima seurantalojen korjausavustustoiminta on yksi konkreettinen esimerkki rakennusperinnön vaalimisesta.

Kommenttinne lukuun 5.3

Osaamisen lisääminen ja elinikäinen oppiminen ovat kansalaistoiminnassakin tärkeitä periaatteita. Koulutus ja ammatillinen osaaminen luovat vankan pohjan kulttuuriperintötyölle maassamme. Kotiseutuliitto toivoo lisää panostuksia myös vapaaehtoisten toimijoiden koulutukseen ja tukemiseen.

Kommenttinne lukuun 5.4

Kulttuuriperintömme hyödyntäminen luovan talouden ja liiketoiminnan lähteenä tulee toteuttaa jatkossakin eettisesti ja kestävyuden periaatteiden mukaisesti. Esimerkiksi kestävä kulttuurimatkailuala ja muu kulttuuriperintöön pohjautuva vastuullinen liiketoiminta ja varsinkin yksityinen sektori saattaisivat hyötyä kulttuuriperintöalan eettisestä ohjeistuksesta.

Mikä on näkemyksenne strategian yhteiskunnallisista ja taloudellisista vaikutuksista?

Strategian yhteiskunnalliset ja taloudelliset vaikutukset ulottuvat laajasti eri aloille sekä yhteiskunnan erilaisille tasoille yksilöistä kansalaisyhteiskuntaan, yhteiskunnan rakenteisiin ja yritysmailmaan.

Mahdolliset muut strategiaehdotusta koskevat huomionne.

-

Strategian valmistumisen jälkeen on tarkoitus laatia erillinen toimeenpanosuunnitelma. Pidättekö tätä tärkeänä? Jos kyllä, niin miksi?

Kotiseutuliitto näkee erillisen toimeenpanosuunnitelman laadinnan oleellisena osana strategian toteuttamista. Tekemistä on esim. osuvien toimintatapojen ja -mallien löytämisessä sekä välttämättömien priorisointien asettamisessa. Tarkemman yhteisen suunnittelun myötä voidaan jakaa toteutusvastuuta laajasti alan toimijoiden kesken, pohjustaa yhteistyön syntymistä ja varmistaa se, ettei toimenpidelinjausten välille jää katveita, tai toisaalta ei tehdä päällekkäistä tai rinnakkaista työtä ilman koordinointia. Toimeenpanosuunnitelma ja sen tekoon osallistuminen myös sitouttaa kentän toimijoita ja mahdollistaa paremmat tulokset strategian toteuttamisessa.

Millaisia osallistamisen tapoja haluaisitte toimeenpanosuunnitelman laatimisessa käytettävän?

Laajapohjainen, keskusteleva ja aidosti ideoinnin ja vaikuttamisen mahdollisuuksia moninaiselle väestölle antava prosessi. Fasilitoituja kasvokkaisia tapaamisia, mikäli mahdollista, mutta myös webinaareja ja mahdollisuuksia vuorovaikutteiseen digitaaliseen osallistumiseen.

Millaisena näkisitte oman tai edustamanne tahon roolin strategian toimeenpanossa?

Kotiseutuliiton toiminnassa on keskeistä hyvien käytäntöjen kehittäminen, vastuiden jakamisen edistäminen ja ylisukupolvinen toiminta. Strategian tavoitteet ja toimenpidelinjaukset liittyvät siis mitä keskeisimmin Kotiseutuliiton ja sen jäsenyhteisöjen tehtäviin ja toimintaan ja ovat samansuuntaisia liittomme oman voimassa olevan strategian kanssa. Kotiseutuliiton paikallisten jäsenyhteisöjen kautta kotiseututoiminta tavoittaa 150 000 kansalaista ja ulottuu maantieteellisesti koko Suomeen. Näemme kotiseututyön ja Kotiseutuliiton roolin tärkeänä erityisesti paikallisen tavoittavuuden ja ruohonjuuritason toimenpiteiden läpiviennin tukena. Kotiseutuliitto on mielellään mukana tarkemman toimeenpanosuunnitelman laadinnassa.

Vanhatalo Riitta
Suomen Kotiseutuliitto

